

อัตลักษณ์อันดามันในทัศนะใหม่จากการสร้างสรรค์ศิลปะบาติกร่วมสมัย

Andaman Identity in a New Perspective through the Contemporary Batik Art

คารว์ พยุงพันธ์^{1*} และ ไพฑูรย์ ทองดี¹

Khan Payungphan^{1*} and Paithoon Thongdee¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต¹

Assistant Professor. Fine Arts Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phuket Rajabhat University¹

*Corresponding author, e-mail: khan.p@pkru.ac.th

วันที่รับบทความ: 24 มีนาคม 2569; วันแก้ไขบทความ: 21 พฤษภาคม 2569; วันตอบรับบทความ: 19 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจังหวัดอันดามัน 2) สร้างสรรค์งานศิลปะบาติกร่วมสมัยที่แสดงถึงอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจังหวัดอันดามัน การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณค่าแบบปฏิบัติการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ โดยใช้การเก็บข้อมูลสามพื้นที่คือ ภูเก็ต พังงา และกระบี่ ผ่านการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์และการแสดงออกของอัตลักษณ์ร่วม สำรวจข้อมูลทางกายภาพและภูมิทัศน์ของพื้นที่ด้วยการวิเคราะห์แก่นสารเพื่อสกัดประเด็นร่วมและคุณค่าที่เฉพาะเจาะจงของพื้นที่องค์ประกอบทางศิลปะเชื่อมโยงกับกรอบสัญญาของแนวทาง โชซูริ ซึ่งแสดงตัวบ่งชี้สัมพันธ์กับธรรมชาติและวิถีชีวิต ความเชื่อ ความทรงจำ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ อันดามันเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคศิลปะ

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจังหวัดอันดามันสามารถอธิบายได้ในฐานะ เป็นคลังความหมายของพื้นที่ ประกอบด้วยมิตินามธรรมและรูปธรรม โดยมีมิตินามธรรมมีสัดส่วนสูงสุด คือร้อยละ 62 ขณะที่มิติรูปธรรมอยู่ที่ร้อยละ 38 โดยมีลักษณะร่วมของอัตลักษณ์ที่สำคัญเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ ธรรมชาติเด่นชัด เช่น ทะเล ภูเขา ป่า ข้อมูลดังกล่าวถูกสังเคราะห์เป็นจินตภาพสมมุติและระบบสัญญาเพื่อกำหนดกรอบของเนื้อหา 3 กลุ่ม ได้แก่ รูปสัญญะนามสัญญะ และพหุสัญญะ นำไปสู่การสร้างสรรคผลงานศิลปะบาติกร่วมสมัยจำนวน 6 ชิ้น แสดงออกผ่านกระบวนการบาติกโดยใช้วิธีการการควบคุมการไหลซึมของสี การเว้นพื้นขาวของผืนผ้า และการทับชั้นของเทียนเพื่อสร้างมิติของน้ำหนักและการใช้สื่อผสมร่วมจัดวางในลักษณะร่วมสมัย กระบวนการดังกล่าวเป็นกลไกการสร้าง ความหมายจากวัสดุและสัญญะร่วมกับโครงสร้างทางทัศนศิลป์ที่ปรากฏรูปทรงแบบตัดทอน โดยใช้สีแบบกลุ่มสีและมีการเคลื่อนไหวของเส้นเป็นสาระสำคัญหลักในการสร้างสรรค์ ผลการประเมินผลงานทั้ง 6 ชิ้น พบว่า ภาพรวมผลงานอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยได้ 4.48 จาก 5.00 สูงสุดคือ การใช้วัสดุ เทคนิค หรือแนวคิดร่วมสมัยช่วยเสริมคุณค่าให้อัตลักษณ์ดั้งเดิมน่าสนใจยิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.80, ระดับมากที่สุด) รองลงมาคือ ผลงานมีศักยภาพต่อการพัฒนาสู่ระดับชาติหรือสากลโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 4.60, ระดับมากที่สุด)

คำสำคัญ: อัตลักษณ์อันดามัน, ศิลปะบาติกร่วมสมัย, สร้างสรรค์ทัศนศิลป์

Abstract

This study sought to: (1) examine the contextual constitution of the shared identity of Thailand's Andaman provincial cluster, and (2) produce contemporary batik artworks that articulate this shared identity through visual practice. The research adopted an axiological, practice-based approach in visual arts, focusing on three sites in the Andaman region: Phuket, Phang Nga, and Krabi. Data were generated through perception-based surveys on regional image and identity expression, alongside investigations of the physical and landscape characteristics of each site. The data were analyzed to identify shared themes and place-specific values, which were subsequently interpreted through a Saussurean semiotic framework linking artistic form to nature, lifeways, belief systems, memory, and cultural diversity.

The findings indicate that the shared identity of the Andaman provincial cluster functions as a repository of spatial meanings, comprising both abstract and concrete dimensions. The abstract dimension was predominant, accounting for 62%, while the concrete dimension accounted for 38%. The most prominent shared identity was nature, particularly the sea, mountains, and forests. These findings were synthesized into an imagined visual construct and semiotic framework consisting of three categories: iconic signs, abstract signs, and polysemic signs. This framework informed the creation of six contemporary batik artworks. The works employed batik techniques, including controlled dye diffusion, the preservation of white fabric areas, and layered wax application to create tonal depth, combined with mixed media in a contemporary installation-oriented approach. The creative process operated as a mechanism for meaning-making through materials, signs, and visual structures. The works were characterized by simplified forms, grouped color schemes, and dynamic linear movement as key visual elements.

The evaluation of the six artworks showed an overall highest-level rating, with a mean score of 4.48 out of 5.00. The highest-rated aspect was the use of contemporary materials, techniques, or concepts to enhance the value of traditional identity ($\bar{X} = 4.80$), followed by the potential for national or international development without losing local identity ($\bar{X} = 4.60$).

Keywords: Andaman identity, contemporary batik art, visual arts

บทนำ

อัตลักษณ์ของถิ่นที่เป็นสิ่งที่มีความเป็นพลวัตที่แปรเปลี่ยนไปตามความต้องการและความพึงใจในการแสดงออกทางพฤติกรรมของการใช้พื้นที่ที่ปรากฏในสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ การศึกษาถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของถิ่นที่สัมพันธ์ไปกับการก่อรูปทางอัตลักษณ์ในถิ่นที่อย่างลึกซึ้งถึงการตระหนักรู้ถึงถิ่นที่อันได้แก่ การให้ความหมายที่มีต่อถิ่นที่ การอธิบายถึงความสำคัญของถิ่นที่ล้วนเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการดำรงอยู่ของถิ่นที่ เมื่อถิ่นที่หนึ่ง ๆ ต้องเผชิญกับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำความเข้าใจองค์ประกอบของอัตลักษณ์ในถิ่นที่ที่เป็นรูปแบบ

ของความสัมพันธ์ในกระบวนการทางวัฒนธรรมและการแสดงออกทางพฤติกรรมจึงเป็นการพิจารณาและส่งเสริมอัตลักษณ์ในเชิงกระบวนการของการสร้างสรรค์ (พิริยา บุญประสงค์, 2562)

ในประเทศไทย กลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยเฉพาะจังหวัดพังงา ภูเก็ต และกระบี่ เป็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมและสังคมที่โดดเด่น ประกอบด้วยธรรมชาติชายฝั่ง เมืองท่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนชายฝั่ง และความเชื่อท้องถิ่นที่ตกทอดในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ ศิลปะบาติกในกลุ่มจังหวัดอันดามันเกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ.2528 นับจากมีการจัดการเรียนการสอนในภาควิชาศิลปะ วิทยาลัยครูภูเก็ต มีรูปแบบเรื่องราวสะท้อนลักษณะลวดลายจากทะเล มีสีสัน สดใส เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าในแบบต่าง ๆ กันตามความต้องการของตลาด มีผู้สร้างสรรค์ที่เป็นทั้งศิลปินช่างพื้นบ้าน กลุ่มแม่บ้านในชุมชน ซึ่งสามารถเป็นสื่อกลางที่สำคัญในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ตามสมัย และมีพัฒนาการในเชิงผลิตภัณฑ์มาโดยตลอด ทำให้ศิลปะบาติกเกิดการพัฒนาในทิศทางเดียว ยังขาดการพัฒนาเชิงคุณค่าเพื่อสร้างปรากฏการณ์ใหม่ รูปแบบและกระบวนการสร้างสรรค์ใหม่ ซึ่งจะส่งผลต่อนิเวศบาติกในกลุ่มจังหวัดอันดามัน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาและสร้างสรรค์ศิลปะบาติกร่วมสมัยที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์และคุณค่าของกลุ่มจังหวัดอันดามัน ทั้งในมิติภูมิปัญญาดั้งเดิมและความเปลี่ยนแปลงร่วมสมัย โดยศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ร่วมของจังหวัดอันดามัน และเปลี่ยนข้อมูลนั้นให้เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะบาติกร่วมสมัยโดยผ่านอัตลักษณ์ การผลิตพื้นที่ สัญญา และการปฏิบัติสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดคุณค่าและแนวคิดด้วยความหมายทางศิลปะที่สำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจังหวัดอันดามัน
2. เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะบาติกร่วมสมัยที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจังหวัดอันดามัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์อันดามันในทัศนะใหม่จากการสร้างสรรค์ศิลปะบาติกร่วมสมัย มีการทบทวนวรรณกรรมที่มุ่งสร้างความเข้าใจทั้งในเชิงแนวคิดและเชิงบริบทของพื้นที่ เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลและการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การกำหนดอัตลักษณ์ เป็นความหมายที่มีโครงสร้างโดยมุมมอง การประเมินและโดยสังเขปรวมถึงวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในฐานะกระบวนการ อัตลักษณ์โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการทำให้สถานที่ ในวิถีของตนเองการใช้ชีวิต ความเชื่อ และความทรงจำที่แบ่งปันโดยผู้ที่อาศัยอยู่ที่นั่นด้วย สิ่งเหล่านี้คือปัจจัยที่ทำให้กระบวนการนี้เป็นไปได้ บนพื้นฐานนี้ เรามองอัตลักษณ์ผ่านสองประเภทคือ 1. อัตลักษณ์ทางวัตถุและอัตลักษณ์ที่จับต้องไม่ได้ ในระดับวัตถุ 2. อัตลักษณ์มักจะถูกมองผ่านสิ่งที่จับต้องได้ นี่คือเหตุผลที่เรามองสถานที่บนแผนที่ภูมิศาสตร์ ความงามตามธรรมชาติ สถาปัตยกรรม งานฝีมือ และสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม ในระดับที่จับต้องไม่ได้ อัตลักษณ์แสดงออกผ่านความเชื่อของชุมชน พิธีกรรม วิถีชีวิต ภาษา เรื่องเล่า ความทรงจำที่แบ่งปัน และค่านิยมทางวัฒนธรรม การแยกแยะมิติอัตลักษณ์ทั้งสองนี้มีความสำคัญทางวิธีวิทยาสำหรับนักวิจัย ทั้งในแง่ของการจัดลำดับข้อมูลที่สะสมจากการค้นพบก่อนหน้านี้และในการจัดระเบียบขั้นต่าง ๆ ของอัตลักษณ์ในพื้นที่อันดามันจากภายนอกของผู้คนด้วย

เมื่อพิจารณาในบริบทเฉพาะของอันดามันของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเด่นทั้งในด้านภูมิศาสตร์ธรรมชาติและในด้านประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยทะเล เกาะ ภูเขาหินปูน ป่าชายเลน แหล่งน้ำ และทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ขณะเดียวกันก็มีประวัติ

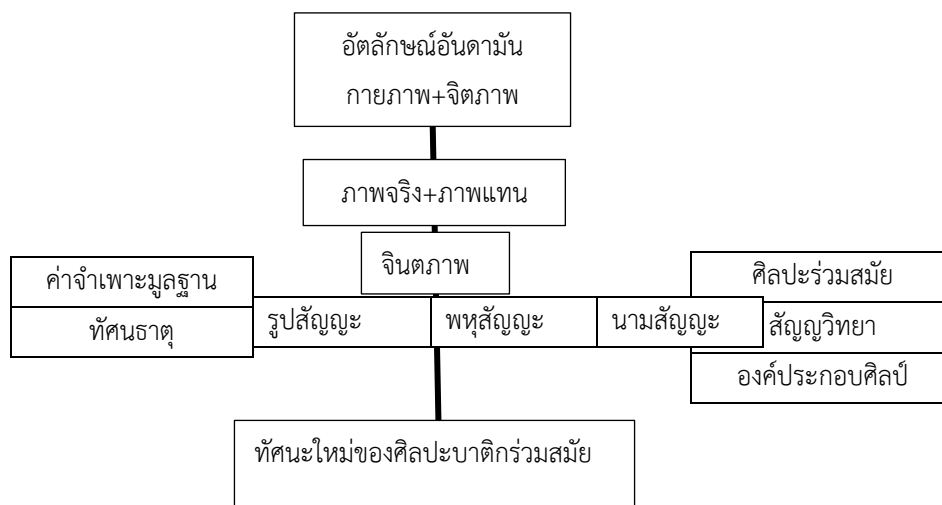
การติดต่อกับชาย การคมนาคมทางทะเล และการเคลื่อนย้ายผู้คนมาอย่างยาวนานจนก่อให้เกิดลักษณะ พหุวัฒนธรรมที่เด่นชัด ทั้งในระดับชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ อาหาร สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่ง

อัตลักษณ์อันดามันจึงอธิบายได้ด้วยภาพแทนได้หลากหลาย โดยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ช่วยยืนยันให้เห็นว่า อันดามันเป็นทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติและพื้นที่ทางวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ที่ภูมิทัศน์มิได้แยกขาดจากวิถีชีวิตของผู้คน แต่กลับทำหน้าที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การดำรงชีพของชุมชนชายฝั่ง ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ตลอดจนการก่อรูปของเมืองท่าและชุมชนพหุวัฒนธรรมตามแนวชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศ จึงสรุปได้ว่า อัตลักษณ์อันดามันในที่นี้ควรเป็นผลรวมของหน่วยความหมายจำนวนมากที่ซ้อนทับและสัมพันธ์กัน ทั้งความหมายที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น ทะเล เกาะ ภูเขา ป่า และระบบนิเวศชายฝั่ง และหน่วยความหมายที่เกิดจากสังคมวัฒนธรรม เช่น วิถีชีวิตชุมชนริมฝั่ง ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม เมืองเก่า และความทรงจำร่วมของผู้คน ทำให้เปิดโอกาสให้มีการตีความอัตลักษณ์ที่ไม่เฉพาะเป็นการถ่ายทอดภาพลักษณ์ภายนอก แต่หากสามารถเข้าถึงมิติที่เป็นนามธรรมและเคลื่อนไหวอยู่ภายในพื้นที่ได้ด้วย

ในด้านศิลปะบาติกซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทิศทางของการวิจัยครั้งนี้ บาติกในฐานะรูปแบบศิลปกรรม มีพัฒนาการยาวนานในหลากหลายวัฒนธรรม และเป็นทั้งระบบความรู้ทางวัสดุ เทคนิค และรูปแบบการสื่อความหมาย คำว่า BATIK เป็นคำที่ชาวชวานำมาใช้เป็นกลุ่มแรก ซึ่งเข้าใจมาจากคำว่า TITIK หรือ TIK หมายถึง การขีดเขียนด้วยรอยหยดของสารกันสียเป็นดวงหรือเป็นจุดขนาดต่าง ๆ หรือการวาด การเขียน การระบายสีบนผืนผ้า หรือใช้เรียกผ้าย้อมสีชนิดหนึ่งที่รวมเอาศิลปะและเทคนิคการเคลือบ หรือสร้างลายด้วยเทียนหรือขี้ผึ้งและการย้อมสีเข้าด้วยกัน (เอกสรณ์ อังคารวัลย์, 2534) ผ้าบาติก เป็นคำที่ใช้เรียกผ้าที่ย้อมสีชนิดหนึ่งที่เกิดจากการนำผ้าขาวมาทากันสียโดยใช้เทียน ขี้ผึ้งหรือสารกันสียปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี แล้วใช้วิธีการแฉก ระบายหรือย้อมในส่วนที่ต้องการให้ ติดสี ซึ่งทำให้เกิดลวดลายที่ประณีตสวยงาม บาติกจึงเป็นคำที่ใช้ถึงวิถีเจาะจงของการออกแบบที่มี สีสันของผ้า โดยวิธีการนี้มีความเกี่ยวข้องและครอบคลุมถึงการออกแบบด้วยการใช้สารที่ปกติเป็น ของเหลว อันเป็นสารที่ได้จากขี้ผึ้งหรือสารชนิดอื่น ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพคล้าย ขี้ผึ้งมาใช้ในการรักษาสีดั้งเดิมของผ้าไว้ในขณะที่ทำการระบายสี ทั้งนี้ผ้าที่ถูกกระทำอาจมีสีเดียวหรือ หลายสีก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนสีหรือสารกันสียและโอกาสเมื่อทำปฏิกิริยากับสารสีหรือสีย้อม (ธวัชชัย ทุมทอง, 2545)

ศิลปะร่วมสมัย สันยัญวิทยา และองค์ประกอบศิลป์ มีบทบาทสำคัญในฐานะกรอบวิเคราะห์และกรอบการสร้างสรรคของงานวิจัยครั้งนี้ ศิลปะศิลปะร่วมสมัยเป็นผลผลิตของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านวัฒนธรรม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ประเด็นความสัมพันธ์กับบริบทสังคม มีการใช้เนื้อหา ศึกษาบริบท เพื่อสะท้อนปัญหา ประเด็นหรือปรากฏการณ์ทางสังคมในยุคปัจจุบัน เช่น สิ่งแวดล้อม ความเท่าเทียม การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี หรือความขัดแย้งทางวัฒนธรรม โดยมีแนวคิดที่เป็นนามธรรมและเปิดกว้างมุ่งเน้นการแสดงออกถึงแนวคิดและอารมณ์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ชมตีความได้อย่างหลากหลาย มีการใช้สื่อและเทคนิคที่ปรับตามเทคโนโลยี เป็นสุนทรียรสแบบใหม่ ไม่จำกัดอยู่ในกรอบของการใช้สื่อแบบดั้งเดิม รวมถึงหลักสูตรสันยัญวิทยาที่ช่วยให้เห็นองค์ประกอบศิลป์ ให้แสดงเป็น ตัวหมาย ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ ความหมายของธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเชื่อ ความทรงจำ และพหุวัฒนธรรมของ อันดามันได้ ขณะเดียวกันก็ยังทำหน้าที่เป็นกลไกที่ช่วยสร้างการรับรู้ และเปิดให้เกิดการตีความในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับรูปธรรมที่สัมพันธ์กับภาพแทนของพื้นที่ ไปจนถึงระดับนามธรรมและพหุสัณยัญที่เปิดพื้นที่ให้ความหมายหลายชั้นทำงานร่วมกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

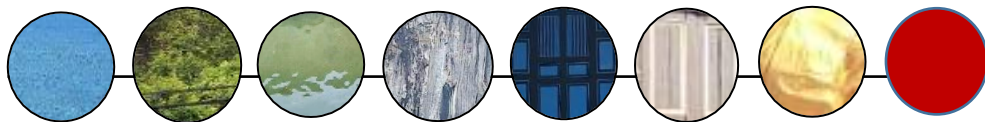
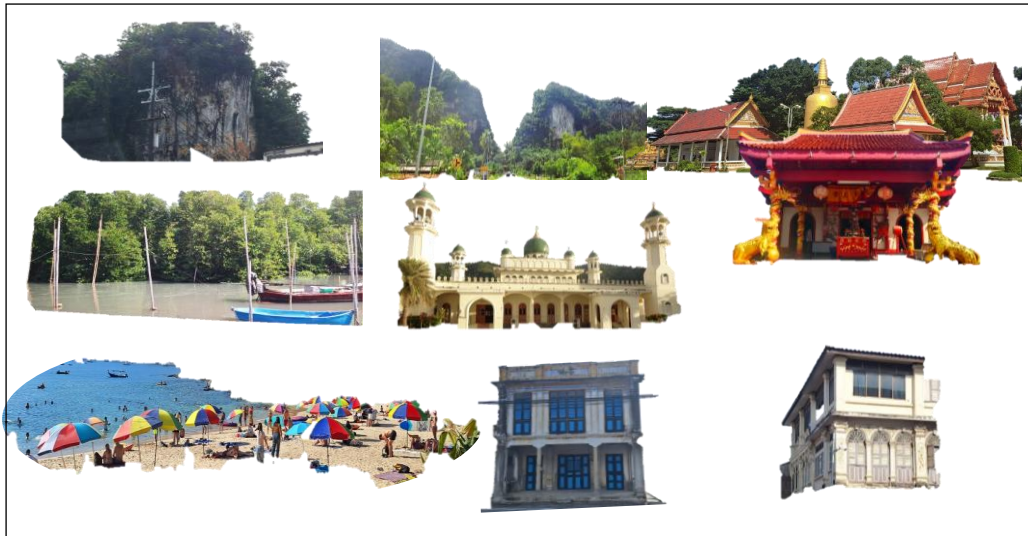

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณค่าแบบปฏิบัติการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ใช้การศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจังหวัดอันดามันเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ศิลปะบาติกร่วมสมัยและการสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

1. ตัวอย่างและประชากรประกอบด้วยแหล่งข้อมูลจากมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ แหล่งข้อมูลจากมนุษย์ ศิลปินบาติกและช่างฝีมือ ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวในจังหวัดพังงา ภูเก็ต และกระบี่ แหล่งข้อมูลที่ไม่ใช่มนุษย์ จากภูมิทัศน์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ผลงานบาติกในพื้นที่ ความเชื่อ ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทัศนคติ และผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง สำนวจความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์และการแสดงออกของอัตลักษณ์ร่วมเฉลี่ยเท่ากันกลุ่มละ 30 คน และกลุ่มอื่น ๆ 10 คน รวมตัวอย่าง 100 คนจากพื้นที่เฉพาะที่สำรวจในสามจังหวัด
2. เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือ แบบสำรวจความคิดเห็น การถ่ายภาพและบันทึกภาคสนาม ศิลปินและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อสร้างความถูกต้องของเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและปรับให้เข้ากับพื้นที่ศึกษาเมื่อเหมาะสม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการผ่านการสำรวจความคิดเห็น การสังเกตภาคสนาม และการบันทึกข้อมูลเชิงทัศนศิลป์ เพื่อศึกษาภูมิทัศน์ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเชื่อ ข้อมูลดังกล่าวถูกวิเคราะห์ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเปรียบเทียบด้านแนวคิด รูปแบบ เทคนิค และวิธีการสร้างสรรค์ ก่อนนำไปสู่การสังเคราะห์แนวทางการสร้างสรรค์ศิลปะบาติกร่วมสมัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์แก่นสาร เพื่อจำแนกลักษณะและสกัดประเด็นร่วมของอัตลักษณ์อันดามันทั้งในมิติรูปธรรมและนามธรรม จากนั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์กับกรอบสัญลักษณ์วิทยาและองค์ประกอบศิลป์ เพื่อแปลข้อมูล อัตลักษณ์ให้เป็นค่าจำเพาะทางทัศนศิลป์

ภาพที่ 2 องค์ประกอบร่วมของจังหวัด กระบี่ พังงา ภูเก็ต
ที่มา: คาร์ว พยุงพันธ์ (2569)

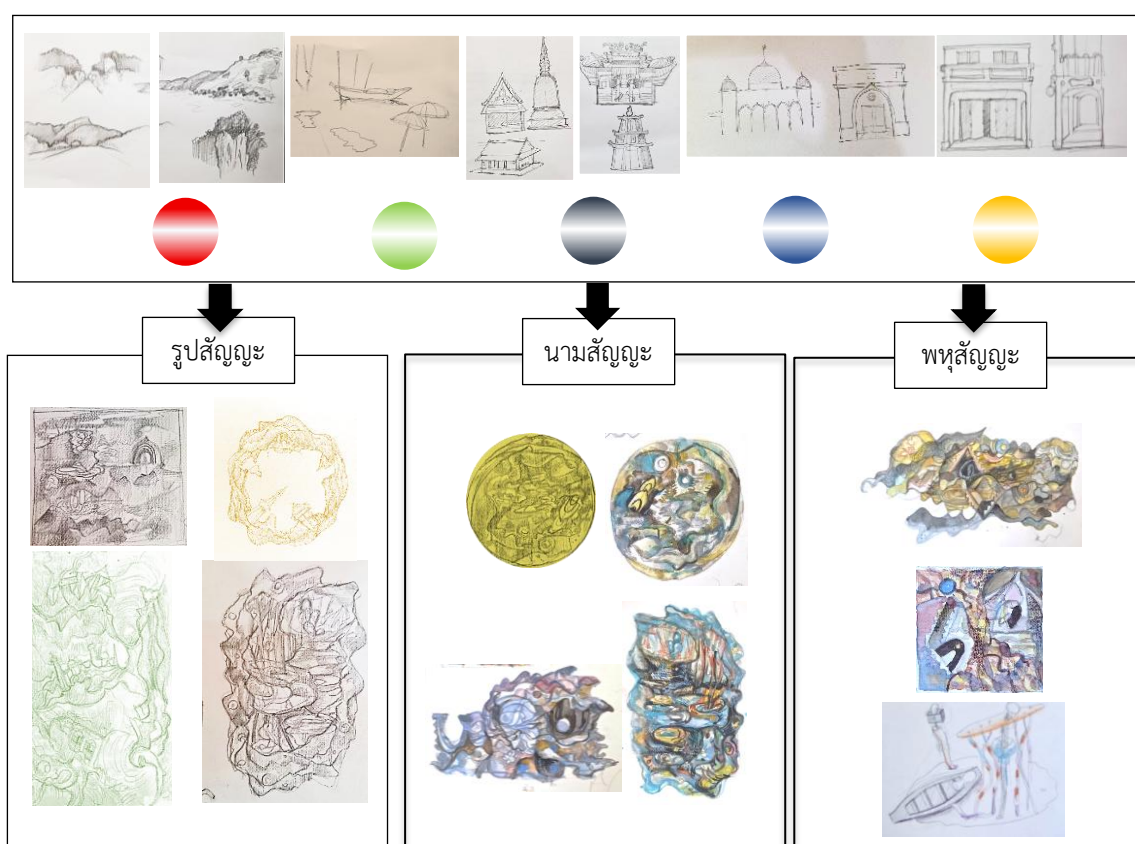
ตารางที่ 1 สรุปเชื่อมโยงข้อมูลของอันดามัน

หมวด	หัวข้อ	เนื้อหา	สัญลักษณ์	การตีความ
ภาพแทน/ กายภาพ	ธรรมชาติในพื้นที่	เขาหินปูน ทะเล-น้ำ	หน้าผา/คลื่น	กระดุกสันหลังและการ ไหลเวียน
ภาพจำ/กายภาพ	ความศรัทธาจาก พหุวัฒนธรรม	วัด ศาลเจ้ามัสยิด	เจดีย์/หลังคา จีน/โดม	อยู่ร่วมสงบ รุ่งเรืองและ คุ้มครอง
ภาพแทน	วิถีชีวิตชุมชนริมฝั่ง	ประมง/ชาวเล/แปรรูป วัฒนธรรม	เรือชาวเล/อวน	ผูกพันทะเล ทرحดและ คล้องตัว
ภาพแทน/ กายภาพ	เมืองเก่าแบบผสม	ชิโน ยูโรเปียน/ช่อง โค้ง	หน้าต่างโค้ง/ เสา/ซุ้ม	เมืองท่าและความเป็น ลูกผสม
ภาพจำ	เมืองท่องเที่ยว วัฒนธรรม	แลกเปลี่ยนคน/ เทศกาล/ท่า	ขบวน/แผนที่ พื้นที่	เปิดกว้าง เครือข่าย
ภาพแทน	หัตถกรรมท้องถิ่น	บาติก ธรรมชาติ+ เมือง	คลื่น/เกลววัลย์/ ช่องโค้ง	สังเคราะห์ธรรมชาติ วัฒนธรรม
ภาพจำ	ภาษา/การสื่อสาร	ไทย จีนฮกเกี้ยน มลายู ชาวเล	ตัวอักษร/ป้าย/ บทสวด	เอกภาพในความต่าง

ตารางที่ 2 คำจำเพาะ 3 กลุ่มในการสร้างสรรค์ผลงาน

กลุ่มสัญลักษณ์	คำจำเพาะ	ความหมาย
รูปสัญลักษณ์	เส้นหยักของหน้าผาหินปูน เส้นโค้งของคลื่น รูปทรงเขา หน้าผา สีเทาสีขาวของคราบหิน และน้ำเงิน คราม เขียวของทะเล	ภาพจำของภูมิทัศน์อันดามัน แรงและทิศทางของ ธรรมชาติ ความมั่นคงของถิ่นฐาน และ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทะเล
นามสัญลักษณ์	เส้นแกนหลักและเส้นเครือข่าย รูปทรงทับ ซ้อนชั้น ผสมรูปอินทรี รูปเรขาคณิต พื้นผิว ซีม ไทล แดก พร้า และร่องรอยทับซ้อนชั้น	การหมุนเวียนของชีวิต เวลาและธรรมชาติ โครงสร้างร่วมของพื้นที่ ความทรงจำร่วม และ เงื่อนไขแวดล้อมชายฝั่ง
พหุสัญลักษณ์	สิ่งจากระบบชาติร่วมกับสี่เชิงสัญลักษณ์ เช่น ทอง แดง เขียว การตัดน้ำหนักเข้ม อ่อน และ การประสานเส้น รูปทรง ผิว สีเข้าด้วยกัน	อัตลักษณ์อันดามันในฐานะระบบความหมายที่ เชื่อมโยงธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเชื่อ พหุ วัฒนธรรม และภาวะทางจิตวิญญาณของชุมชน

5.การสังเคราะห์ข้อมูล นำผลการวิเคราะห์มาพัฒนาเป็นแนวคิดการสร้างสรรค์เพื่อไปสู่การสร้างจินตภาพ โดยใช้กลวิธีबाटิก ได้แก่ การกันเทียน การพิมพ์เทียน การระบายสีबाटิก และการผสมสีกับวัสดุอื่น เพื่อทดลองความสัมพันธ์ระหว่างวัสดุ กระบวนการ และความหมาย ผลงานสร้างสรรค์มีจำนวน 6 ชิ้น ประกอบด้วยจิตรกรรม बाटิก 5 ชิ้น สื่อผสมจัดวาง 1 ชิ้น

ภาพที่ 3 จินตภาพผสมมิติ
ที่มา: คาร์ว พยุงพันธ์ (2569)

จินตภาพสมมุติ

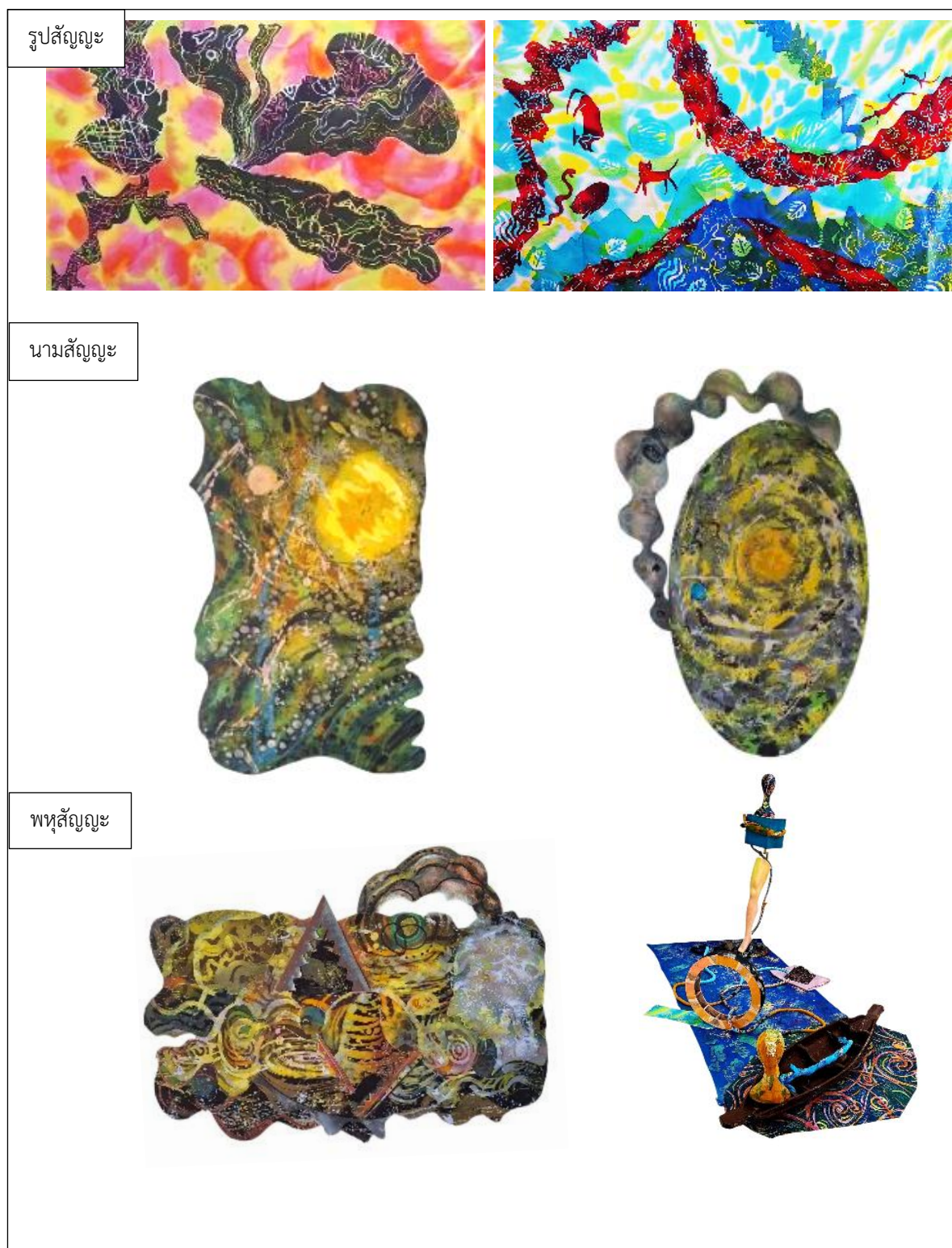
คำจำเพาะแนวความคิด

เขาคินปุน สายน้ำ คือกระดุกสันหลังและระบบไหลเวียนของชีวิตในพื้นที่ชายฝั่งซึ่งถูกกำกับด้วยจังหวะคลื่นและเงาหน้าผา ก่อให้เกิดรอยต่อที่หายใจได้ของพื้นที่เดียวกัน เมืองท่าจึงดำรงอยู่ผ่านการไหลเวียนของผู้คนและความคิดบนฐานของการยอมรับความเคลื่อนไหวและการพึ่งพากัน

ผลการวิจัย

อัตลักษณ์อันดามันเป็นความรู้สึกทางสังคมและวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์และการใช้พื้นที่ ความทรงจำ และการนำเสนออย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องวิเคราะห์ตามมิติทางกายภาพ สังคม และความหมาย (Hall, 1997; Lefebvre, 1991) ในการศึกษาครั้งนี้ อัตลักษณ์อันดามันเกี่ยวกับความโดดเด่นของพื้นที่ชายฝั่งในพังงา ภูเก็ต และกระบี่ที่ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติ วิถีชีวิตชายฝั่ง เมืองท่า ความเชื่อ/พิธีกรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงทั้งด้านที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล, 2545; สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2550) การแปลอัตลักษณ์เป็นการสร้างสรรค์ทางศิลปะจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของสัญศาสตร์ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณและสิ่งที่ถูกสัญญาณแทนที่จะจำลองความเป็นจริง ในขณะที่ข้อมูลเชิงพื้นที่ถูกนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารทางภาพร่วมสมัย (Saussure, 2011) นอกจากนี้ยังใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการปฏิบัติสร้างสรรค์พิจารณาการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นทั้งรูปแบบของการผลิตความรู้และเป็นวิธีการทดสอบข้อเสนอเชิงแนวคิดพร้อมกัน (Sullivan, 2010)

การศึกษาอัตลักษณ์ร่วมของจังหวัดอันดามันสรุปว่าอัตลักษณ์ร่วมเป็นคลังความหมาย/ขอบเขตของพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยมิติที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม จากการสำรวจ 100 คน สรุปได้ว่าด้านนามธรรม (ความเชื่อ วัฒนธรรม ทศนคติ) มีส่วนร่วมมากกว่า 62% ในขณะที่ด้านรูปธรรม (ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สิ่งที่มีมองเห็น/จับต้องได้) มีส่วนร่วม 38% โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาความหมายร่วมกันในสามจังหวัด พบว่ามีสี่หมวดหมู่หลักที่ถูกเลือกและจัดหมวดหมู่ตามอัตลักษณ์ร่วม: (1) ธรรมชาติที่โดดเด่น (ทะเล ภูเขา ป่า และเกาะ) 37%, (2) ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรมท้องถิ่น 22%, (3) วิถีชีวิตชุมชนชายฝั่ง 15%, (4) เมืองเก่าหรือสถานที่สถาปัตยกรรมและศาสนา 13% ความหมายของอันดามันที่นำมาจากฐานข้อมูลอัตลักษณ์ร่วมถูกแปลง โดยใช้หลักการตีความสัญญาณ หลักการลดทอนรูปทรง หลักการแปรเปลี่ยนตามทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ เป็นผลงาน หกชิ้น แบ่งตามกรอบสัญญาในวิธีการสร้างสรรค์เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรูปสัญญาณ ใช้กลวิธีบาติก กลุ่มนามสัญญาณใช้กลวิธีบาติกร่วมกับการใช้สีอะคริลิคบางส่วนผลงานและสร้างรูปร่างภายนอกเพื่อสื่อความหมาย และในกลุ่มพหุสัญญาณ ชิ้นที่ 1 สร้างรูปร่างภายนอกของชิ้นงานเพื่อสื่อความหมาย และกลวิธีบาติก ใช้สีอะคริลิคบางส่วนผลงาน ชิ้นที่ 2 เป็นลักษณะงานสื่อผสมร่วมกับการจัดวางทัศนธาตุที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ รูปร่าง และ 5 สี โดยใช้มุ่งหลักการ การเคลื่อนไหวของจุดและพื้นผิวเป็นสาระสำคัญหลัก ภาพที่ 4 และตารางที่ 3

ภาพที่ 4 ผลงานสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 3 กลุ่ม
ที่มา: คาร์ว พยุงพันธ์ (2569)

ตารางที่ 3 สรุปการสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 3 กลุ่ม

กลุ่ม	หน่วย สัญลักษณ์	ตัวหมาย	ความหมาย	อัตลักษณ์	กลไกบาติก
รูปสัญลักษณ์ 1	รูปเกาะม เขาหินปูน	มรดกค่าใหญ่ พื้น สีร้อน เส้น ชั้นใน	ภูมิทัศน์คงทนและ แรงกระทบของพื้นที่	เกาะ เขาหินปูน ประสบการณ์พื้นที่	กันเทียน สีไหล พุ่ง
รูปสัญลักษณ์ 2	แกนการ ไหลเวียน	ริ้วแดง รูปสัตว์ ใบไม้	แกนชีวิตและระบบ นิเวศร่วม	ทะเล ป่า เกาะ ชุมชนชายฝั่ง	กันแกน ซีมไล่ ระดับ ซ้อนชั้น
นามสัญลักษณ์ 1	วงคลื่น ชั้น เวลา	วงกลม คลื่น ซ้อนชั้น	เวลา ความสะสม ความทรงจำ	ชายฝั่ง วิถีชีวิต เมืองท่า	ทับชั้น ปล่อยสี ซีม
นามสัญลักษณ์ 2	วงรี วง แหวน	วงรีใหญ่ วง แหวน แก่น สว่าง	วัฏจักรชีวิตและการ หมุนเวียน	เกาะทะเล ระบบ นิเวศ	กัน ไหล ทับชั้น
พหุสัญลักษณ์ 1	คอลลาจ ชั้น วัฒนธรรม	รูปเรขาคณิต เศษชิ้นส่วน	พหุวัฒนธรรมและชั้น ประวัติศาสตร์	เมืองเก่า สถาปัตยกรรม ความทรงจำร่วม	ทับชั้น กันเทียน เป็นช่วง
พหุสัญลักษณ์ 2	จัดวางวิถี ชายฝั่ง	เรือ เชือก ห่วง ผ้าบาติก	อัตลักษณ์ในฐานะ ประสบการณ์ สัมพันธ์	วิถีชาวเล ชาวประมง เครือข่ายทะเล	ขยายความหมาย จากผืนผ้าสู่มิติ วัตถุจริง

วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

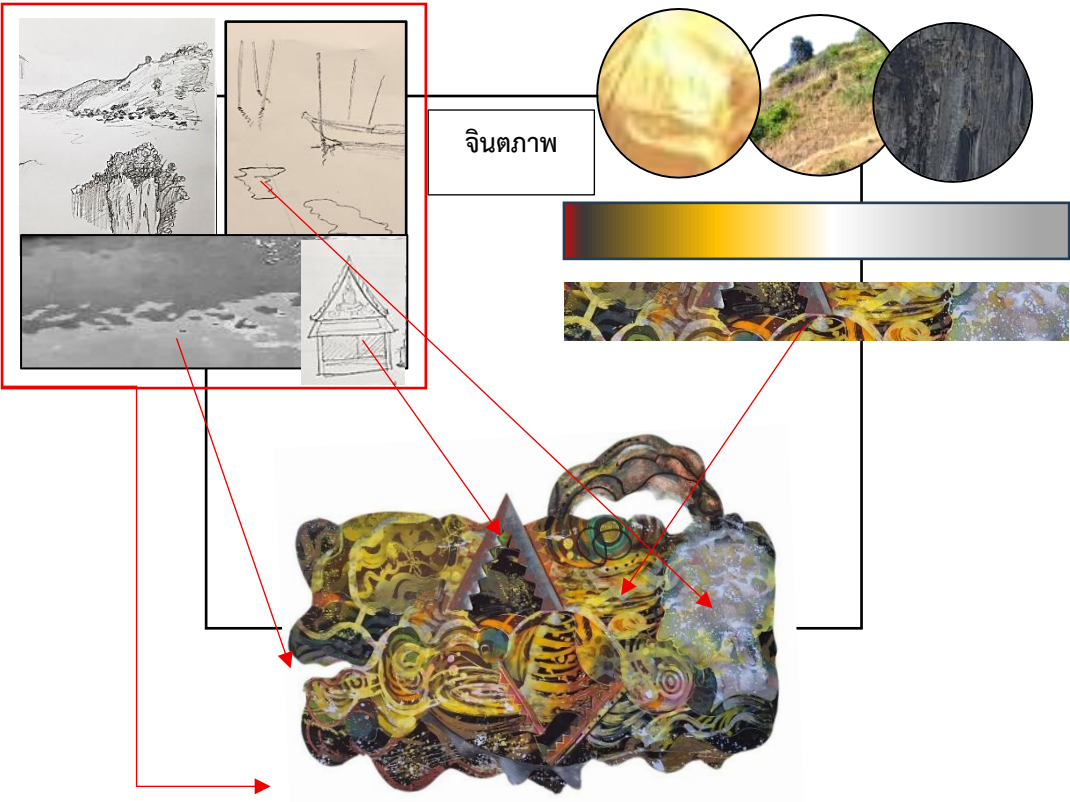
จากการสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 9 ชิ้นโดยใช้วิธีการทางรหัสสัญลักษณ์เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทัศนใหม่ของอัตลักษณ์อันดามันที่ผ่านมุมมองศิลปะร่วมสมัยภายใต้พื้นฐานของศิลปะบาติกนั้น สามารถอธิบายนัยยะของเนื้อหาและสาระสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างสัญลักษณ์และองค์ประกอบทางศิลปะโดยยกตัวอย่างผลงานในกลุ่มพหุสัญลักษณ์จำนวน 1 ชิ้นดังนี้

ชื่อผลงาน พื้นที่สัมพันธ์ 2

ขนาด 120x180 เซนติเมตร

เทคนิค เขียนเทียนด้วยภูกัน ระบายสีบาติกและอะคริลิคบนผ้าฝ้ายติดตั้งบนแผ่นไม้

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของคำจำเพาะในผลงาน
ที่มา: คาร์ว พยุงพันธ์ (2569)

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบของศิลปะกับหลักการศิลปะ

			หลักการศิลปะ						เอกภาพ
ส่วนประกอบของศิลปะ (Elements of Art)			การเน้น	ความสมดุล	ความขัดแย้ง	จังหวะและความเคลื่อนไหว	สัดส่วน	ความ	
			1	เส้น			/	/	/
			2	สีและน้ำหนัก	/		/		
			3	ลักษณะผิว	/		/		/
			4	รูปร่าง รูปทรง	/		/	/	
			5	พื้นที่ว่าง		/			

รูปแบบและทัศนธาตุ

โครงสร้างภาพ เป็นการจัดองค์ประกอบแบบการตัดประกอบรูปทรงเนื้อหา จัดแนวนอน มีมวลหลักกระจายตัวและเชื่อมกันด้วย จังหวะวงวน เส้นโค้ง ทำให้ภาพเคลื่อนไหวเหมือนการไหลของกระแสน้ำ ขณะเดียวกันมีรูปทรงเรขาคณิต เช่นสามเหลี่ยมหรือแผ่นซ้อน แทรกเป็นจุดตัดและจุดคำ สร้างแรงดึงดูดระหว่าง รูปทรงอินทรีย์ กับ โครงสร้าง

สีและน้ำหนัก ใช้โทนเหลืองทอง น้ำตาล เขียวหม่นเป็นแกน ให้ความรู้สึกคล้าย ตะกอน ชั้นผิวดิน คราบกาลเวลา สลับกับพื้นที่สว่างที่ถูกเว้นเป็นช่องว่าง ทำให้เกิดการหายใจของภาพ และทำให้ชิ้นส่วนแต่ละส่วน มีอิสระแต่ยังผูกกันเป็นระบบ

พื้นผิวและร่องรอย คราบกระเซ็น รอยไหล รอยทับซ้อนจำนวนมาก ทำหน้าที่ให้ความหมายของเวลาปรากฏเป็นรูปธรรมในภาพ ภาพนี้ ถูกสร้างขึ้นทีละชั้นเหมือนพื้นที่จากผิวน้ำมาหาหินปูน

การซ้ำ ทำงานผ่านการปรากฏซ้ำของวงกลม วงแหวนหลายตำแหน่ง และการซ้ำของเส้นโค้งวนและคราบสาด ทำให้เกิดภาษาภาพแบบทับซ้อน ซึ่งมีคุณสมบัติคล้าย แผนที่ความทรงจำ

การเน้น ปรากฏจากรูปสามเหลี่ยม กลางภาพที่มีน้ำหนักรูปทรงเด่นและทำหน้าที่เป็นแกนสัญลักษณ์ โดยความเป็นเรขาคณิตของสามเหลี่ยมสร้างความเด่นชัดเมื่อปะทะกับรูปทรงอินทรีย์ที่ล้อมรอบ ส่งผลให้เกิดจุดยึดสายตา และกำหนดลำดับขั้นการรับรู้

การแปรเปลี่ยน ปรากฏทั้งด้านรูปทรงและพื้นผิว กล่าวคือ มีการสลับรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอินทรีย์ และสลับผิวโปร่ง ทึบ เรียบ หยาบ พร้อมการซ้อนทับแบบโปร่งใส ทำให้เกิดมิติของเวลาและการสะสมชั้นความหมาย

การเคลื่อนไหว เป็นการเคลื่อนไหวแบบไหลวนและทแยง โดยเส้นโค้งพัดผ่านพื้นที่ภาพและนำสายตาเข้าสู่สามเหลี่ยมกลาง ขณะเดียวกันวงพลังด้านขวามือทำหน้าที่กระตุ้นการดึงกลับของสายตา ระหว่างศูนย์กลางและขอบภาพ

ความขัดแย้ง แสดงผ่านคู่สัมพันธ์ ระเบียบ ความซับซ้อน โดยสามเหลี่ยมทำหน้าที่แทนระเบียบและโครงสร้าง ปะทะกับสภาวะปะติปะต่อที่ทับซ้อนพร่าเลือนซึ่งแทนความไหลของความทรงจำและประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งหนัก เบา และทึบ โปร่ง ที่ทำให้ภาพผลิตความหมายเชิงพหุสัญญา อย่างเด่นชัด

สัญลักษณ์และความหมาย

ในกรอบสัญญา ตัวหมายหนึ่งตัวสามารถเปิดไปสู่ความหมายได้หลายชุดเมื่อมันถูกวางใน ระบบความสัมพันธ์ที่ต่างกัน งานชิ้นนี้สร้างความหมายผ่าน ความต่างและการประกบ มากกว่าความเหมือนจริง

ตัวหมายคือ วงวน/เส้นโค้ง/ชั้นวงแหวน

ความหมายที่ 1 กระแสน้ำและการไหลเวียนของชีวิตชายฝั่ง

ความหมายที่ 2 วัฏจักรเวลาและความทรงจำสะสม

ความหมายที่ 3 เครือข่ายสัมพันธ์ (ชุมชน การค้า การเดินเรือ)

ตัวหมายคือ รูปทรงเรขาคณิต/สามเหลี่ยม/แผ่นซ้อน/พื้นเลื้อย

ความหมายที่ 1 โครงสร้างมนุษย์สร้าง (เมือง ท่าเรือและสถาปัตยกรรม)

ความหมายที่ 2 ร่องรอยอุตสาหกรรมการผลิต (เช่นเหมือง เครื่องมือและโรงงาน)

ความหมายที่ 3 รอยตะเข็บของการพัฒนา (ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับทุนและการท่องเที่ยว)

ตัวหมายคือ คราบ กระเซ็น ทับซ้อน

ความหมายที่ 1 แรงกระทบ เหตุการณ์ พลังที่ปะทะพื้นที่

ความหมายที่ 2 เวลาและการสีกกร่อน

ความหมายที่ 3 หลักฐานของแรงงานและกระบวนการ

ความหมายรวมของงานเป็นการสะท้อนอันดามันในฐานะพื้นที่พหุชั้น ระหว่าง ธรรมชาติ ชุมชน พิธีกรรม เมืองท่า เศรษฐกิจร่วมสมัย ข้อทับและปะทะกันอยู่เสมอ

กระบวนการวัสดุ

ผลงานชิ้นนี้ใช้ เทคนิคบาติก วิธีคิดเชิงระบบที่เหมาะสมกับการทำงานแบบพหุสัญญา เพราะกระบวนการนี้เอื้อให้เกิดปรากฏการณ์ทั้ง

การกิน ทำให้ชิ้นส่วน/รหัสแต่ละชุดมีขอบเขต และแสดงเป็นหน่วยได้

การไหลซึม ทำให้รหัสต่าง ๆ ไม่แยกขาด แต่แทรกซึม และ ปนทับเหมือนความจริงของพื้นที่

การทับซ้อน ทำให้ความหมายเกิดแบบ สะสมแต่ไม่เกิดทันที เปรียบเหมือนพื้นที่ที่มีชั้นประวัติศาสตร์

การใช้วัสดุและกระบวนการเป็น กลไกการผลิตความหมาย โดยตรง ทำให้ พหุสัญญา เกิดจากตรรกะการสร้างภาพที่อนุญาตให้หลายรหัสอยู่ร่วมกันแบบไม่ถูกสรุปให้เหลือรหัสเดียว

สรุปผลการวิจัย

อัตลักษณ์ร่วมของอันดามันนั้นเกิดจากหลักการที่เป็นนามธรรม และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ร่วมกันของมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรม พิธีกรรม วิถีชีวิต และเมืองเก่าที่เชื่อมโยงกันของความหมาย อัตลักษณ์ไม่ใช่สาระสำคัญที่คงที่ เป็นความหมายที่ถูกสร้างขึ้นผ่านการเลือกสรร การจัดลำดับ การประเมินค่าขององค์ประกอบหลายอย่างในพื้นที่ มาจากการรับรู้ร่วมกันภายในสังคม กล่าวคือ ข้อมูลอัตลักษณ์ที่นำมาเป็นรูปความหมายในพื้นที่ ซึ่งเน้นถึงความสำคัญเชิงโครงสร้าง ส่วนองค์ประกอบร่วมของจังหวัดอันดามันจะช่วยค้นหาความหมายและขับเคลื่อนความคิดสร้างสรรค์ทั้งในระดับเนื้อหาและรูปแบบ ข้อมูลเป็นฐานความหมาย สะท้อนถึงสนามความหมายที่ทับซ้อนกัน ผ่านการวิเคราะห์หลักและสามารถกลั่นเป็นคำจำเพาะอัตลักษณ์เพื่อเป็นวัตถุประสงค์ปลายทางในการแปลเป็นทัศนธาตุทางศิลปะ โดยเฉพาะมิติทะเลปรากฏชัดเป็นลักษณะแทนของ การไหลเวียน เป็นรูปแนวเส้นไหลวน มีการซ้อนทับกันของชั้นสีและผิวสัมผัส พื้นที่ว่างสร้างสภาวะพื้นที่เคลื่อนไหว ทำให้อิทธิพลของภูมิทัศน์ธรรมชาติและวัฒนธรรมร่วมแทรกอยู่ในภาษาศิลปะ ไม่จำกัดอยู่ที่การเล่าเรื่องแบบภาพแทน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ลักษณะร่วมของพื้นที่อันดามัน โดยเฉพาะทะเล มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบทั้งในระดับความหมายและระดับโครงสร้างองค์ประกอบศิลป์

การประเมินผลงานทั้ง 6 ชิ้น จากผู้เชี่ยวชาญ 10 ตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ศิลปินร่วมสมัย 4 ศิลปินท้องถิ่น 3 ศิลปินนักวิชาการ 3 ได้ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ ผลการประเมินพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดโดยได้ค่าเฉลี่ยรวม 4.48 จาก 5.00 (คะแนนรวม 224 จาก 250) สะท้อนถึงคุณภาพของผลงานทั้งในมิติความคิดสร้างสรรค์ ความร่วมสมัย และความสามารถในการสื่อสารคุณค่าของพื้นที่อันดามันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณารายข้อ ประเด็นที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ข้อ 3 การใช้วัสดุ เทคนิค หรือแนวคิดร่วมสมัยช่วยเสริมคุณค่าให้อัตลักษณ์ดั้งเดิมน่าสนใจยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.80$, ระดับมากที่สุด) รองลงมาคือ ข้อ 5 ผลงานมีศักยภาพต่อการพัฒนาสู่ระดับชาติหรือสากลโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.60$, ระดับมากที่สุด) ขณะที่ ข้อ 2 และ ข้อ 4 ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.40$, ระดับมาก) และข้อ 1 สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดอันดามันได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ($\bar{X} = 4.20$, ระดับมาก) แม้ยังอยู่ในระดับสูง แต่บ่งชี้ประเด็นที่สามารถพัฒนาให้การ อ่านอัตลักษณ์ชัดเจนมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

มีประเด็นดังนี้ ประการแรก ผลการสร้างสรรค์งานรวม 6 ชิ้น และการแบ่งวิธีการเป็น 3 กลุ่มสัญญา (กลุ่มละ 2 ชิ้น) ได้แก่ รูปสัญญา นามสัญญา พหุสัญญา การจัดกลุ่มนี้เป็นการจัดลำดับขั้นของวิธีการที่เป็นรูปธรรมและสามารถระบุในระดับนามธรรมและระดับความหมายหลายชั้นที่มีรหัสซ้อนทับกัน ตามระบบชั้น อัตลักษณ์ของอันดามันในงานนี้ใช้ภาษาของความซับซ้อนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงร่วมสมัย

ประการที่สอง ศิลปะร่วมสมัยของงานเกิดจากการจัดองค์ประกอบศิลป์ให้ทำงานเป็น ภาษาเชิงสัญญา กล่าวคือ เส้น ทำหน้าที่เป็นไวยากรณ์ของการไหลเวียนและแสดงเครือข่ายความสัมพันธ์ สี ทำหน้าที่กำหนดระดับพลังและอารมณ์ของพื้นที่ผ่านโครงสร้างความต่าง รูปร่างทำหน้าที่เป็นหน่วยสัญลักษณ์ของภูมิทัศน์และมนุษย์ เช่น รูปทรงของเกาะหินปูน วงรี ใบหน้า เชือก และพื้นผิวและร่องรอย ซึ่งสะท้อนหลักฐานของเวลา ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ภายในกรอบของโซซูร์ ความหมายของงานเกิดขึ้นจากโครงสร้างของความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างทัศนธาตุในภาพ แทนที่จะเป็นความจริงที่เป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดอัตลักษณ์ผ่านการมอง การเปรียบเทียบ และการถอดรหัสภายในงาน แทนที่จะเป็นการรับรู้เรื่องราว

ประการที่สาม เมื่อเชื่อมโยงวิธีการ งานได้ถูกสร้างสรรค์โดยดำเนินการแปลความหมายผ่านการสังเคราะห์จินตภาพหลัก คือ อันดามันเป็นร่างกายหนึ่งเดียวโดยให้เขาหินปูนและสายน้ำทำหน้าที่เป็น กระดูกสันหลัง และ การไหลเวียนของชีวิต ความทรงจำ จิตวิญญาณ จินตภาพดังกล่าวทำหน้าที่เป็น แบบจำลองเชิงมโนทัศน์ และเป็นไวยากรณ์ของการสร้างสรรค์งานทั้งชุด ในการปฏิบัติงาน ไวยากรณ์นี้ได้ควบคุมการเลือกทัศนธาตุ การจัดวางองค์ประกอบ การกำหนดจังหวะ โครงสร้างภาพ และการควบคุมระดับการสร้างผ่านกลุ่มสัญญาทั้งสาม โดยใช้วิธี การย่อ การแตก การประกอบใหม่ เพื่อผลิตความหมายจากความสัมพันธ์และความแตกต่างมากกว่าการคงภาพแทนแบบตายตัว

ท้ายที่สุดด้านกลวิธี บาดิถกฏยกระดับจาก เทคนิคที่ทำให้กลไกผลิตความหมาย ผ่านคุณลักษณะวัสดุจากการกัน การไหลซึม การทับ การเว้นขาว ซึ่งก่อรูปโครงสร้างความหมายเชิงรูปธรรม ได้แก่ กัน = การกำหนดขอบเขต โครงสร้างสิ่งคงทน, ไหลซึม = พลวัต ความไม่แน่นอน การเปลี่ยนผ่าน, ทับ-เว้นขาว = ชั้นเวลา ชั้นความทรงจำ และช่องว่างของการตีความ ดังนั้น เป็นคู่ตรงข้ามความหมายที่พบซ้ำกันคือ ความคงทน การเปลี่ยนผ่าน ความหนักการไหล ความคม และความพร่าซึ่งเป็นผลของกระบวนการจากวัสดุที่ปรากฏในงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาศิลปะบาติกร่วมสมัยบนฐานอัตลักษณ์พื้นที่อื่น เพื่อยกระดับการสร้างสรรค์จากภาพแทนเชิงผลิตภัณท์ไปสู่การสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ลุ่มลึกและร่วมสมัยยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาต่อยอดการรับรู้และการตีความของผู้ชมต่อผลงานในแต่ละระดับสัญญา เพื่ออธิบายประสิทธิภาพของการสื่อความหมายทางศิลปะและพัฒนากรอบการสร้างสรรค์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ ChatGPT ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนในขั้นตอนการปรับภาษา เรียบเรียงถ้อยคำในการช่วยตรวจสอบความถูกต้องทางไวยากรณ์ ปรับปรุงโครงสร้างประโยคของบทความฉบับนี้ ทั้งนี้ เนื้อหา การวิเคราะห์ผล และข้อสรุปทั้งหมดในบทความ เป็นความรับผิดชอบของคณะผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

เอกสารอ้างอิง

- รัชชัย ทุมทอง. (2545). *ศิลปะการทำบาติก: ลายเขียนระบายสี*. โอเดียนสโตร์.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. (2545). อัตลักษณ์ซ่อนของนักมนุษยวิทยาในบ้านเกิด. ใน ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล (บ.ก.), *คนใน: ประสบการณ์ภาคสนามของนักมานุษยวิทยาไทย (201 - 202)*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- พริยา บุญประสงค์. (2562). อัตลักษณ์ของถิ่นที่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยของอาคารเก่าในเขตเมืองเก่า. *วารสารวิจัยและสารสถาปัตยกรรม/การผังเมือง (JARS)*, 16(2), 31–47.
<https://doi.org/10.56261/jars.v16i2.175256>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ*. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- เอกสรร์ อังคารวัลย์. (2534). *ศิลปะบาติก*. โอเดียนสโตร์.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage.
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Blackwell.
- Saussure, F. de. (2011). *Course in general linguistics* (W. Baskin, Trans.; P. Meisel & H. Saussy, Eds.). Columbia University Press. (Original work published 1916).
- Sullivan, G. (2010). *Art practice as research: Inquiry in the visual arts (2nd ed.)*. Sage.